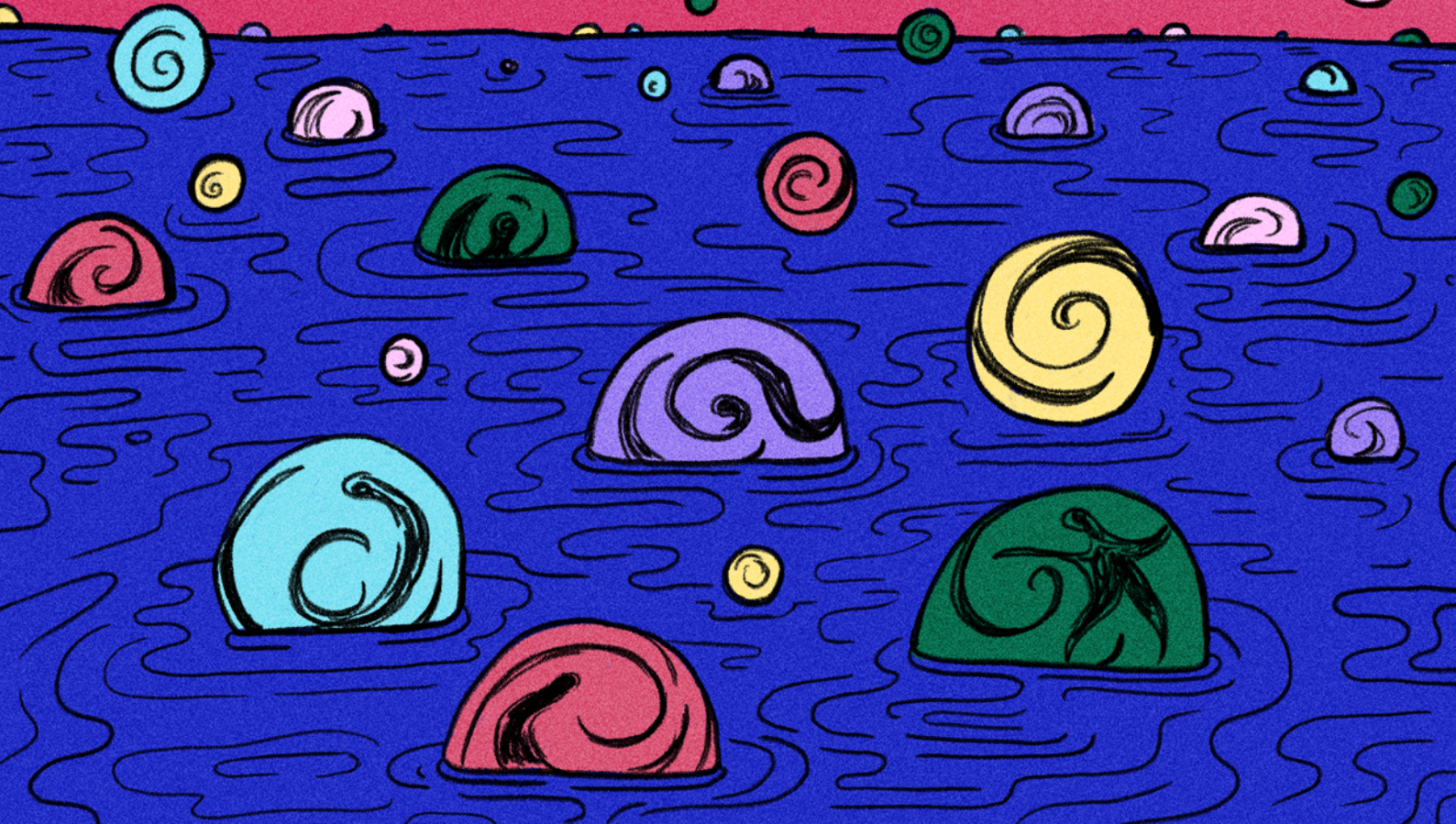

DANSAREDANSARDANSDANSANT

en serie av dansporträtt

dansaredansardansdansant

Chefredaktörer	Ninos Josef och Paloma Madrid
Projektledare	Ninos Josef och Paloma Madrid
Samordning	Angelica Piñeros
Översättning	Peter Mills och Angelica Piñeros
Grafisk formgivning	Ebba Hågne
Fotograf	Carlos Zaya (om inget annat anges)

Ansvariga utgivare

MDT Moderna Dansteatern, Riksteatern/ Cullberg, Danscentrum Stockholm, Stockholms konstnärliga högskola

Medverkande konstnärer:

Anna Vnuk, BamBam Frost, Bogdan Szyber, Carina Reich, Cristina Caprioli, Daniel Jeremiah Persson, Daniel Staaf, Khamlane Halsackda, Lydia Östberg Diakité, Maria Naidu, Majula Drammeh, Mohammed Hawaz, Nassim Meki, Nefeli Oikonomou, Nidia Martínez Barbieri, Niki Awandee Tsappos, Ola Stinnerbom, Rani Nair, Rumiko Otsuka, Satoshi Kudo, Sofía Castro, Sebastian Lingserius.

Tack till Macarena Dusant och Kholod Saghir

Digital publikation av dansaredansardansdansant:

<https://cullberg.com/dansaredansardansdansant>

<https://danscentrumstockholm.se/dansaredansardansdansant>

<https://mdtsthlm.se/dansaredansardansdansant>

<https://riksteatern.se/dansaredansardansdansant>

<https://uniarts.se/dans/dansaredansardansdansant>

ISBN: 978-91-987681-1-4

Tryckt i Stockholm, Sverige 2024

© Copyright 2024 Ninos Josef och Paloma Madrid

MDT

RIKSTEATERN

Cullberg

STOCKHOLM
UNIVERSITY
OF THE ARTS | **STOCKHOLMS
KONSTNÄRLIGA
HÖGSKOLA**

 DANSCENTRUM
STHLM

INDEX

1 FÖRORD

4 CRISTINA CAPRIOLI

6 REICH+SZYBER

8 SATOSHI KUDO

10 SOFIA CASTRO

12 MOHANNED HAWAZ

16 NIKI AWANDEE TSAPPOS

18 RANI NAIR

20 OLA STINNERBOM

24 BAMBAM FROST &
LYDIA ÖSTBERG
DIAKITÉ

26 NYA RÖRELSÉN

28 NEFELI OIKONOMOU &
SEBASTIAN LINGSERUS

30 MARIA NAIDU

32 NASSIM MEKI

34 DANIEL STAAF

36 ANNA VNUK

Till läsaren,

Genom tidens rymd, från gudar och andar, bär våra kroppar budskap i varje danssteg vi tar, och dansen har sedan urminnes tider använts som en uttrycksform för gestaltning av känslor och tankar. Den har stått vid vår sida genom civilisationers uppgång och fall, förts vidare genom generationer av kroppar likt viskningar av själar, för att fortsätta lära människor om vår historia, samtid och framtid.

”Dans är i grunden koordinerade kropps rörelser, ofta rytmiska och till musik. Varje rörelse innehar möjligheten att vara en dans”, enligt Wikipedia.

Men för oss är den en strävan, en längtan, en önskan. En fristad av kroppsliga berättelser i process, en sinnesstimulans bortom en mänsklig verklighet, där tid och rum avlöser varandra. Vi bär med oss dansens språk, från förr och än idag.

dansaredansardansdansant är en samling porträtt som utgör en kollektiv manifestation med önskan att skapa en plattform för dialog, reflektion och kunskapsspridning kring danskonsten som ett universellt konstnärligt språk och dess betydelse. Ett dokumenterat utrymme för konstnärskap vilka i vår gemensamma samtid, i den kontext som vi känner igen som Sverige, arbetar, och med koreografin, skapar samt verkar inom det danskonstnärliga fältet, vilka också är dansare som tolkar olika konstnärliga inriktningar kring danskonst. Ett utrymme för hyllning och glädje, för att förena och fortsätta ro tillsammans i ett djupt hav.

Publikationens vision är att lyfta konstnärskap vilka vi tror har skapat, och fortsätter att skapa vågor, gjort avtryck, intryck och inspirerat, som på ett eller annat sätt, tillsammans med tusentals andra konstnärskap, är avgörande för att fläta samman danskonstens kretslopp. Vi har valt att ta med läsaren på en vandring i dansens konstnärliga formuleringar, där vi ställt frågor, vridit på konventionella ramar och hittat solidariska möten i dansens anda. Konstnärerna är noggrant kuraterade bortom den linjära estetiken vilken föreslås för vår gemensamma samtid, bortom kategoriseringar av genrer och uttryck, form, språk eller binaritet, bortom förskönandet och disciplineringen av den fysiska kroppen och istället leder vi rakt in i frågor där ordet fått tala och där dansen bär tyngden. Vi önskar att läsaren tar sig tid, djupdyker in i världen för att se hur orden förvandlas till dans, och hur dessa konstnärskap blir fortsatta minnen i vår gemensamma tid.

Konstnärer med gedigna, djupa och vackra bristningar som **Cristina Caprioli**, som nyligen erkändes för sitt tongivande konstnärliga arbete på Venedigbiennalen. Hon reflekterar och resonerar över friheten i sitt trettioåriga dans och konstnärskap, eller för oss, **koreografiskap** - ett nytt ord som dykt upp under processens gång och som vi är stolta att överlämna till språkrådet inom dans- och koreografikonsten. Den ikoniska duon **Reich+Szyber**, som bär på levande historia i sina kroppar, diskuterar sitt samarbete. Vad innebär det när samtalet får vara ledstjärna i ett konstnärskap?

Satoshi Kudo teoretiserar och reflekterar kring sin praktik *Motion Qualia* och bjuder in oss på konceptuella och filosofiska funderingar. Han diskuterar huruvida den svenska danskonsten genomsyras av snäva ramar. En relevant reflektion sett till det senaste decenniets utveckling inom det svenska dans- och koreografifältet, där det fysiska hantverket intellektualiseras och sakta nedmonteras. Men det fysiska hantverket är sammanflätat med pulsen, hjärtats rytm, alltså dansens kärna. Genom **Sofia Castro**, som med sin samtida flamenco väver det samtida i vår kontext, pratar vi om rytmens poesi som ett verktyg att nå dansens vilja och genomslagskraft.

Hon lyfter fram danskonstens styrka som ett språk för kollektiv förändring och över hela världen används dansen som ett redskap för förändring. **Mohanned Hawaz** med sitt, i världen, unika konstnärskap omdefinierar demografin kring maskulinitetsnormer inom traditionell dans genom sitt berättande. Han reflekterar över konsekvenserna av ett banbrytande konstnärskap inom ramen för hederskulturella normer. Idag kan vi åtnjuta fler konstnärskap som utmanar det samtida ägarskapet av det som historiskt sett har varit en könsöverskridande uttrycksform, vilka gemensamt får binära ramar att flyta samman.

Episka **Niki Tsappos** som läker oss med sin dans och omskriver verkligheten. **Rani Nair**, verk i ord som för läsaren in i minnesstunder som aldrig får glömmas bort. En kropp som dansar bär alltid på minnen, och genom kollektiva rörelser delar vi alla på minnen vi inte får glömma bort. Historier av kroppsligt förtryck mot ursprungsbefolkningar världen över, där dans och rörelse kom att bli ett vapen för överlevnad. **Ola Stinnerbom** ljussätter mörkret med sitt liv, som får allt som bär på svenskhet att försvinna, och får oss att ställa oss frågan: Vem är vi och vems mark dansar vi på?

Stjärnorna **BamBam Frost och Lydia Östberg Diakité** som i himlavalvet smälter samman tid och konst, och blir det perfekta kärleksparet, dansen har inga kollegor, dansen har bara älskare. **Nya Rörelsen** sår den stadiga grogrunden och enas i processen för att överlämna sig åt den kraft som kollektivet ger oss, en stark röst. Vi djupdyker in i konstnärskapet som är **Nefeli Oikonomou och Sebastian Lingserius**, en duo som äter, gör barn, skapar och sover tillsammans med sin dans. Det är danskonst när den blir som nördigast och lekfullt förhöjer allt det som vi kan tänka oss att få tillåtelse att transformera om till dans.

Maria Naidu pratar transformation, både kroppslig och geografisk såsom svensk transformation. Hon omfamnar tolkningen och djupet av hur det är att vara en dansare, inifrån och ut, stampandes i koreografens tankar. **Nassim Meki**, dansaren som tolkar dans, som ombildar lusten för dansen genom att upprepade bryta ner den för att slutligen äga den. Likt **Daniel Staaf**, som tar fram dansens väsen och får oss att förstå att den existerar i sitt eget väsen, är de ett hantverk i världsklass. **Anna Vnuk**, som arbetar med sanningen i sitt hjärta, ställs inför frågan: om du fick resa i tiden, när skulle du vilja vara verksam som danskonstnär? Hon svarar: *Det finns ingen tid jag hellre skulle vilja vara verksam under och detta mest på grund av att jag vill tro att det finns en mening med att just vi, är just här, just nu.*

Ninos Josef & Paloma Madrid,
Chefredaktörer

"Mitt arbete är ett kontinuerligt utforskande av att bryta konventionella referenser och jag söker aktivt efter samarbeten att utmana min fysiska kapacitet, konstnärliga bekvämlighet och mitt intellekt, samtidigt som mitt väsen forskar i att navigera balansen mellan att åtnjuta friheten i danskonsten, min politiska kropp och dess intersektioner, samt mitt strategiska utvecklingsarbete."

"Medan vi dansade, dök minnen som tidigare registrerats i våra kroppar upp, minnen som fanns i blodet, musklerna, benen, håret, ögonen, huden... Våra kroppar blev synliga genom rörelserna. I början observerade vi hur våra kroppar rörde sig och senare lärde vi oss att känna olika känslor som gjorde det möjligt för oss att verbalisera och fysiskt arbeta fram åtta danspositioner, en rörelsevokabulär – Rueda de 8 ojos / Det åttaögda hjulet.

Rörelserna, det vill säga de fysiska rörelserna, är cykliska och kan loopas kontinuerligt vilket gör dem till en oändlig dans. Detta innebär att det är möjligt att utföra de åtta rörelserna upprepade gånger under hela ens liv. Det här språket från våra rörelser skapade danser som tidigare var otänkbara inom den världsliga danskulturen"

Ninos Josef, urbefolkad syrian/assyrier, föddes 1989 i Norrköping och är utbildad vid Kungliga Svenska balettskolan. Han har varit internationellt engagerad vid flertalet danskompanier och operahus innan han återvände till Sverige 2016 där han bland annat har dansat på Kungliga Operan och varit skådespelare vid Dramaten. Hans konstnärliga verksamhet är överskridande mellan performativa uttryck inom dans, skådespel, kritik och text, men även genom att verka inom hela kultursektorn för utveckling, strategi och förnyelse. Josef har tidigare varit chefredaktör för Kultwatch, utvecklingsstrateg inom mångfald och inkludering vid Nordiska Ministerrådet och verksamhetsledare för dans vid Region Gävleborg, samt varit förordnad av regeringen som sakkunnig ledamot för danskonsten i styrelsen på Konstnärsnämnden. Idag är han verksam genom Dansalliansen som frilansande scenkonstnär och utvecklingsstrateg med bas i Stockholm.

Hans konstnärskap är ett kontinuerligt utforskande av att bryta konventionella referenser och grundar sig i parametrar kopplade till hederskulturella normer i relation till queerhet, kroppsliga rasifieringsprocesser och binaritet. I Sverige har han återkommande samarbetat med koreografer som Alexander Ekman, Helena Franzén, Paloma Madrid, Sebastian Lingserius och Örjan Andersson m.fl. Ninos är sedan 2018 den enda skandinaviska medlemmen i The Legendary House of Comme des Garçons, ett ballroom house med säte i USA, och han har tävlat och vunnit runt om i Europa.

"Jag lyssnar på livet medan jag koreograferar" – Paloma Madrid, född 1974 i Valparaíso, Chile. Hon har levt i exil i Stockholm sedan 1976. Konstnärligt baserad i Stockholm sedan 2005.

I Palomas långsiktiga kollektiva konstnärliga forskning *Vuestrxs Cuerpxs son Vuestrx Territorio (V.C.V.T.) Vår kropp, vårt territorium*, kunde vi fördjupa vår dans i fred eftersom vi hade lyssnat på våra kroppar och visste vilken typ av dans vi ville dansa.

Som en aktiv och inklämmande konstnär och konstnärlig forskare beskrivs Paloma inom fältet som "den poetiska kroppens utredare" där hon föreslår kroppen som ett kunskapsspridande medium i konstant förändring. Hennes verk utforskar ständigt skärningspunkten mellan omhändertagande, deltagande konst och social koreografi. Madrid är grundare av communitydans i Sverige. Hennes arbete strävar efter möjligheter för sinnet och kroppen att ompröva sättet att dansa, skriva, arbeta pedagogiskt och skapa koreografier. Hon är också initiativtagare till Rosales, ett danskompani och en plattform som undersöker nepantla² inom det koreografiska fältet.

1. Citat från boken *Nobody can know where to go, if they don't know where they come from*, utgiven i samband med utställningen med samma namn i Helsingfors konsthall, Sverige 2022

2. *Nepantla, El lugar de la frontera/Nepantla, utrymmet vid gränsen*, är där konstnärer bebodde det övergångsområdet. Gränsen som utrymme för motstånd, för sprickor och för att sammanfoga fragment från Gloria E. Anzaldúa, *Luz en Lo Oscuro*, kapitel 3

Cristina Caprioli

född 1953 i Brescia, arbetar med koreografi och dans

Hur definieras ditt konstnärskap och din dans?

Mer än som ett konstnärskap, ser jag mitt arbete som verkställandet av ett intresse, och den tid arbetet tar och ger. Intresset ligger i hur rörelsen ger sig till känna, och får oss att tappa fotfästet. Hur den ändrar verkligheten och varför. Varför den förblir ogripbar medan den gör oss påtagligt närvarande. Dessa enkla frågor kräver en modig, snillrik och tålig rörlighet, som är redo att kasta sig från det mest fysiskt konkreta till det ovissa transcendentala. Spjutspets i vidvinkel. En utsträckt studie i hållbar förtröstan.

Redan som barn hade jag spring i benen och en förkärlek för finstiltla mönster och dova toner. Nervig, nästintill manisk. Omedelbar, mitt i det sinnessensibla, på jakt efter trovärdighet. Ännu idag är dansen för mig ett sätt att kliva in i världen och där i avstå min kropp till förmån för ett *medvarande*. Min dans är ett dansande som vet att den inte är något särskilt, och påstår sitt egenvärde. Ett tänkande-görande som tar sig an det ogripbara vi inte kan, men gör och förnimmer.

Vad har ditt konstnärskap för syfte i den kontext du verkar?

Bereda platsen och omständighet för utmanande (berikande) deltagande. Tillgängliggöra sinneserfarenheter som vidgar gängse uppfattning av vem en kropp är, hur vi rör rörelsen och rörelsen oss. Befordra rörelser som vågar ett tilltal, som respekterar sina deltagare, och mötet. Bistå vår omgivning med estetiska upplevelser som adderar värde till världen, såsom vi uppfattar den och ännu inte kan föreställa oss. Singulärt som kollektivt. Och i förlängningen att upprätthålla en motvikt till rådande marknadsstyrda värderingar.

Vad bidrar ditt konstnärskap med?

långsiktiga långvariga undersökande konstprojekt och genom konst, socialt omhändertagande interaktiva mötesplatser, kurser, praktikplatser, stimulerande arbetsplats, givande arbetsmiljö, upprepade arbetstillfällen sinneserfarenheter, fysiskt påtagliga och imaginära, välkomnande men även utmanande inkluderande utbytesekonomier som föreslår koreografi i olika format fri entré, omhändertagande koreografi som avstår från att övertyga dans som rör upp och berör

*mönster och former, tankebanor och tonaliteter
estetiska upplevelser, inte nödvändigtvis användbara
icke konsumerbara erfarenheter
från avstånd, i det intima
ett smittsamt tillstånd
en ansats*

Hur översätter och bearbetar du erfarenheter till den fysiska kroppen?

Genom att kliva in i platsen och stunden och däri känna efter, uppmärksamma och genomskåda. För att genast införliva det upplevda till armar och ben, bål, bäcken, nervtrådar, vidare till rummet och rådande omständighet. Genom att upprätthålla ett kritiskt förhållningssätt till alla aktiviteter som åtas, och samtidigt hänge sig omständighetens verklighet villkorslöst. Allt detta driver arbetsprocessen, den som förtröstas en koreografi som bejakar, men även omprövar, den plats, tid och det sammanhang som just detta dansande och just denna koreografi framträder ur och samtidigt adderar sig till. Fysiska kroppar, fysiska tillstånd och fysiska förflyttningar gör sig konstitutiva till sitt här och nu. Verklig och imaginär.

När känner du dig som friast i din dans/ ditt koreografiska?

När jag, inför alla de spår som ges tillhanda, har fått syn på en enda fåra, och hunnit underkasta mig just denna fåra. När ansatsen är tagen, intentionen antagen, när arbetet har kartlagt sin strategi till verkställande, varifrån andra gester och störningar kan ange andra intentioner och verkställande. När min person har lämnat plats för arbetet, varpå det kan verka i hela sitt register av bundna former och lösryckta format. När motiv, syfte och utfall har börjat samspela. När arbetet har förstått hur det ska arbeta, utan att styra sitt utfall. När varje rörelse tar sig upp till medvetandet (kunskap?) och rör fram en ordning. När koreografi förblir i rörelse. När det dansas, oavsett om i takt eller otakt.

Vilka är dina sociala, strukturella och konstnärliga begränsningar för att få verka i ditt konstnärskap?

Att än idag behöva förklara dansens existensberättigande och behöva relatera till vår tids konservativa förståelse av dans. Alla de konventioner som gör dansen orörlig, alla de politiserande manipulationer som reducerar dansen till ett narcissistiskt slagfält. Mediernas, marknadens, och den politiska retorikens krav på dans som konsumtionsvara och underhållning. Alla fördomar om och misstron på dans som förvisar den till att vara ett undantag. Som avskriver dansen från att vara en konstituerande del av samhällskroppen. Vår tids visionslösa kulturpolitik, vår egen branschs ängsliga jakt på uppmärksamhet. Framför allt begränsas mitt arbete av en ambition parad med min ömtåliga självbild. Eller så är det just det som ger mitt arbete hållbarhet.

Fotograf: Jens Wazel

Reich+Szyber

Bogdan Szyber, född 1958 i Zabrze, Polen

Carina Reich, född 1958 i Ramnäs, Sverige

Scenkonstnärer

Vad består ert konstnärskap av och varför är det viktigt?

Det som har präglat vårt konstnärskap och påverkat vår arbetsmetodik är det givna faktum att vi är två.

En duo.

Vi har i vårt skapande utgått ifrån samtalet sinsemellan. Detta har tagit sig uttryck i ett bollande, utprovande, ifrågasättande och vidarebyggande på idéer där samtalet styr idéernas utveckling och i förlängningen hur de skapade verken sett ut. Detta samtal har fortsatt in i arbetsprocessen och varit inbjudande till andra medarbetare att delta i växelspelet mellan dialog och utprovandet på golvet.

Just ifrågasättandet av fenomen som vi bedömt eller bedömer vara rådande, ofta utifrån omständigheter i våra egna liv och/eller praktik, har varit en ledstjärna.

Att tilta eller spräcka rum, kulturuttryck, material, borgerliga normer så att något underliggande blir synligt; att vara tjurigt motvalls fast med en hint av humor.

Vårt konstnärskap består av ett ständigt sökande av nya format, platser och sammanhang för våra verk. Ett nomadiskt konstnärskap på vandring sedan tidigt 1980-tal. Vi har låtit vårt konstnärskap vara vindlande över flera genrer, vilket också gjort att vi fått en erfarenhet av olika gestaltningsdiscipliners kunskap och samtalskultur.

Och - vikten av ens konstnärskap eller dess inverkan på samtiden är förmodligen något andra får väga och bedöma? Sådana som kritiker, kollegor, konstvetare och bidragsgivare...

Vilken är er drivkraft, och varför envisas ni?

Drivkraften kan vara lust, ilska eller nyfikenhet att pröva "något annat". Antagligen är det en kombination av dessa tre i olika portioner. Vi har arbetat tillsammans i 40 år och ibland har vi frågat oss varför vi har envisats.

Ibland är det som för en framåt något som blir synligt och kan förstås först efteråt; i ett samtal, när en sätter pennan i pappret eller knyter näven i fickan.

Vilka är era personliga observationer på danskonstens transformationer i Sverige från det att ni började vara verksamma?

Vi skulle säga att dansen har gått från att fokusera på dansformatet och rörelsen i sig till att förflytta sig över olika fält och lägga större vikt vid tilltal eller koncept. Dansens utövare har verbaliserat sin konstform tydligare, dels genom att skribenter började skriva om dans på ett sätt som skrev in dansen i en vidare konstdiskussion på 1980-talet och dels att danskonstnärer själva började att praktikprata i den tidiga konstnärliga forskningens barndom.

Från att vi började verka under tidigt 1980-tal har vi sett estetiska vågor och trender avlösa varandra. Vi har själva varit del i dessa. Vi har både flutit med strömmarna såväl som försökt simma emot dem. Några exempel: "70-tals New York-avantgarde är Det Som Cäller" / "Postmodernism/ Dekonstruktion" / "Dance pur" / "Att *Inte* dansa och/eller träna (men gärna citera Deleuze)" / "Den somatiska praktikens återkomst".

Om ni fick resa i tiden, när skulle ni vilja vara verksamma som danskonstnärer? (då-nu-framtid)

Bogdan: Jag hade antingen velat vara en shamans danssidekick under yngre stenålder medelst för stammen rituell transdans inkl. hallucinogena substanser, eller kanske hellre varit i 20-årsåldern inom dans-/konstavantgardet i ovannämnda New York under 60- och 70-talet.

Carina: Jag tänker att upplevandet av förflyttningen mellan olika tidsåldrar är det språng som vore intressantast att få uppleva. Extra roligt skulle det nog varit att vara del av den rörelse som släppte korsetten och skorna och dansade barfota.

Satoshi Kudo

född 1967 i Japan, baserad i Stockholm sedan 1998, koreograf och dansare

Hur definierar du ditt konstnärskap?

Jag hittar konstnärlig riktning när mitt perspektiv förändras eller när jag känner av existensen av dess väsen genom upplevelsen av konst. Det handlar inte bara om en ögonblicklig överraskning, det finns också en dold möjlighet att vi uppfattar djup med tiden eller att vi upptäcker det i takt med att vi åldras och får mer erfarenhet.

Jag anser att rörelsens dynamik endast har betydelse om det finns en förklaring till varför den uppstår. För att kunna göra det behöver man känna igen det som källan omges av.

Istället för att följa sin egen vilja att skapa och driva en rörelse framåt, uppstår rörelsen av nödvändighet, och formas till ett dansspråk, vilket är uttryck som alltid kommer att vara fysiskt. Sättet jag ser på dans är att det fysiska uttrycket har sin egen åsikt, snarare än att se det som att mitt sinne manipulerar min kropp. Genom att utforska riktningen dit kroppen går, upptäcker jag vad jag och min kropp vill. På så sätt får det mig att känna att jag arbetar med min kropp i ett sinnestillstånd. Istället för att se min kropp som ett arbetsredskap, behandlar jag den med respekt. Bara för att rörelse uppstår i nuet, kräver danskonst ofta en estetik eller ett överraskningsmoment. Men om jag bara fokuserar på det skulle jag kanske inte kunna förmedla konceptet genom verket. Jag tror att mina verk och uttryck återspeglar mina perspektiv och övertygelser. Därför tror jag att det inte bara är viktigt vad jag skapar i nuet, utan också hur jag tar emot och bearbetar erfarenheterna. Det betyder att hur jag lever i nuet kommer att återspeglas i det jag skapar senare. Konstnärskap handlar inte bara om inspiration, utan är också något som har en långsiktig påverkan.

Är du besatt av dans, eller är dansen besatt av dig?

Det finns oftast ett ego som försöker manipulera och styra kroppen. Men om jag tillåter det, kommer jag snabbt att nå mina begränsningar och ha svårt att reagera på rörelserna. Detta blir alltmer problematiskt i takt med att jag åldras så just nu försöker jag klura ut hur mycket av mitt medvetande som jag kan frigöra från min dans. För att kunna göra det behöver jag först demontera förhållandet mellan gravitation och mitt eget undermedvetna och sedan återuppbygga en ny känsla av balans som grundar sig på fysikens lagar. Det uppmuntrar kroppens kapacitet att expandera.

Först förlorar jag kontrollen över min kropp och använder sedan den rädslan som uppstått för att aktivera mina reflexer. Även om denna rörelse kan tyckas farlig, aktiveras kroppens omedvetna förmåga för att skydda sig själv. Genom att upprepa detta kan jag läsa mönstret och sedan ändra rörelserna som skapades av dessa reflexer, på ett artificiellt sätt, och sedan aktiverar kroppen sina reflexer återigen för att återställa den känslan av balans som gått förlorad. Genom att upprepa detta kommer rörelsefragment att börja forma en fras som att sedan blir till en dans. Dessa rörelser tar mig till en ny dimension, från den jag befann mig i, och de påverkar också förhållandet mellan min kropp och mitt sinne eftersom jag gick igenom rädslan. Så småningom får det mig att upptäcka nya former av förhållanden mellan fakta och flöden i vardagen. Att bara röra sig har en djupgående effekt på sinnet och framkallar en känsla som liknar ett uppvaknande. Jag är besatt av att utveckla rörelser baserade på den rörelseteori som jag har döpt till *Motion Qualia*.

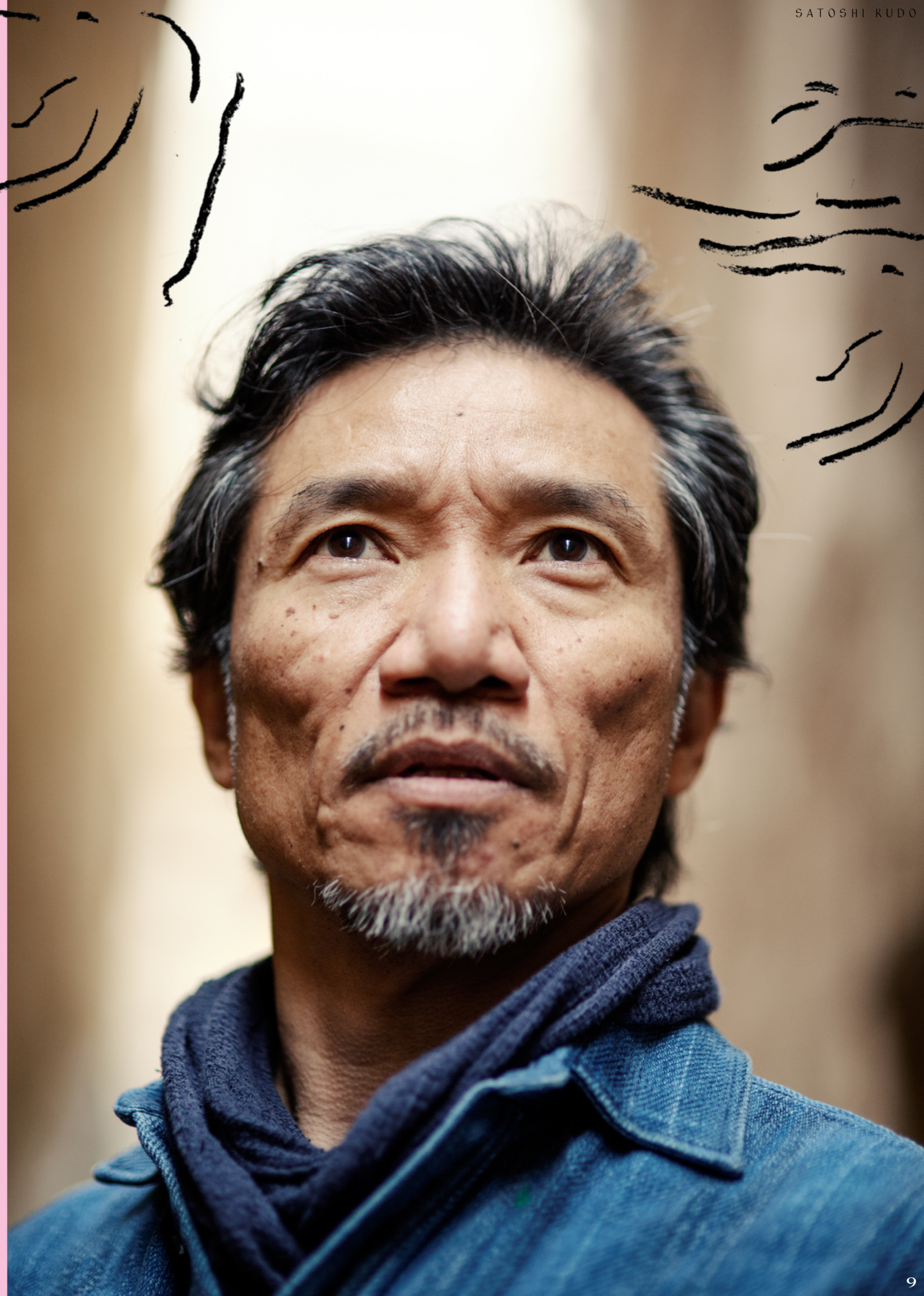
Vad har ditt konstnärskap för syfte i den kontext du verkar? Vad bidrar det med?

Det förändras faktiskt då och då. Eftersom jag har arbetat för andra konstnärer under en längre tid har deras konstnärskap påverkat mig mer än förväntat. Det driver mig i deras riktning omedvetet. När jag väl insåg att jag följde någon annans spår blev mitt konstnärskap en vägvisare som hjälpt mig tillbaka till mitt eget spår. När jag blir förvirrad eller kör fast i idéer, lutar jag mig tillbaka på min teori *Motion Qualia* som för mig till rätt spår och frihet, istället för att fortsätta framåt. När jag kommunicerar med andra dansare eller kollegor använder jag mig av denna teori som en metafor och det känns mer användbart än att göra en logisk förklaring.

Vilka är dina personliga observationer på danskonstens transformationer i Sverige från det att du började vara verksam?

Jag flyttade till Sverige 1998 men mitt första möte med svensk dans var 1991 i Tokyo där jag såg föreställningen *Gisele* av Mats Ek, som jag gillade väldigt mycket. Jag förväntade mig att det skulle finnas liknande stilar i Sverige, men sedan jag flyttade hit har jag aldrig hittat det. Däremot upptäckte jag många andra dansstilar. Det mest häpnadsväckande var att dansarna här påverkas mycket av politik vilket jag antar att det beror på att svenska konstnärer är beroende av offentlig finansiering, statligt och kommunalt. Det är nog naturligt och jag har lärt mig att anpassa mig till det, men jag vet inte än om jag är bra på det eller inte. Jag känner att danstrenden har förändrats i takt med att politiken förändras, men på något sätt har danstrenden blivit snävare eller mer krävande. Kanske beror dessa effekter också på den mindre befolkningen i Sverige jämfört med andra europeiska länder, Nordamerika och Japan, där jag har bott och varit mest verksam.

På sätt och vis känner jag att det i Sverige inte finns så många valmöjligheter för konstnärer annat än att ta sig fram på ett visst sätt, eftersom många organisationer riktar sig på konceptuell scenkonst. Det kan bero på systemet här, där vi konstnärer behöver eller kan förlita oss på finansiering, vilket jag i och för sig har upplevt som en bättre situation än den i många andra länder. Men samtidigt måste vi förklara våra koncept i ansökningar innan vi påbörjar själva arbetet, vilket kommer att låsa oss när vi väl börjar skapa. Jag antar att vi försöker anpassa våra idéer till svenska politiska intressen. Mer eller mindre frågar vi oss själva om vi är tillräckligt konceptuella, tillräckligt intellektuella och tillräckligt politiska, innan vi frågar oss själva om vi är tillräckligt konstnärliga. Jag är osäker på hur mycket frihet en konstnär bör känna, eller om konstnären bör styras av politiken, eller vad vi bör uppnå.

Sofia Castro

majbarn född i Sverige med ursprung från Uruguay, koreograf, dansare och scenkonstnär

Vad är danskonst för dig?

Danskonsten för mig är en sammanflätning av kroppslig rörelse och en kraft som har förmågan att påverka, inte bara ens egna känslor utan även omgivningen. Jag ser dans som ett rikt och mångsidigt språk, en kraftfull form av uttryck och kommunikation. Det är inte bara en serie av fysiska rörelser; det är en konstform som ger upphov till subtila, men intensiva, ekon i känslor och upplevelser och som har kapacitet att berätta historier utan att säga ett ord.

Vilken är din drivkraft, och varför envisas du?

Min drivkraft grundar sig i behovet av att artikulera den egna rösten och mina erfarenheter. Jag envisas i tron om att en mångfald av perspektiv är nödvändig, och genom mitt arbete strävar jag efter att skapa en plattform för olika synsätt på världen, då jag starkt tror på att ett mångfacetterat panorama berikar vårt samhälle. Min envisa strävan mot detta mål är också en investering i framtiden, i hopp om att kommande generationer ska växa upp omgivna av en mångfald av perspektiv som formar en mer öppen och inkluderande värld.

Hur bearbetar du tolkningen av din kropp från publikens blick?

Jag låter inte tanken på publikens tolkning av min kropp styra mig. Med medvetenheten om att varje individ i publiken bär med sig sin unika erfarenhet och kunskap, undviker jag att försöka förutse deras tolkningar. Under mina år av utbildning och mitt arbete med flamencodansen i Sevilla så har jag samlat på mig teknik, kunskap och erfarenheter vilka används som verktyg och medium när jag koreograferar. Strävan är att ständigt utforska hur rörelser påverkas av exempelvis känslor, sociala förhållanden, miljö och arv, samt hur de påverkar både åskådare och utövare i olika sammanhang. Det uttryck som skapas är resultatet av konstnärliga processer, influerat av plats, tid och samarbetspartners. Trots att många har förutfattade meningar om flamencodansen, så ser jag den som något organiskt och i ständig utveckling.

När känner du dig som friast i din dans och ditt koreografskap?

Mitt största ögonblick av frihet är när jag dansar och/eller koreograferar och jag lyckas bevara leken. När jag låter lekfullheten guida mig, öppnar det upp för överraskande mönster och oväntade rörelser vilket tillåter mig att bryta taget om förväntningarna och tillåter mig själv att leva i nuet. Det är i de här ögonblicken av lekfull utforskning som jag känner att jag når en konstnärlig höjdpunkt och skapar något som inte bara är tekniskt korrekt, utan också personligt och uttrycksfullt. Varje verk jag framställt har ett tydligt sådant moment. Det sker i mötet med den andre, i duetter, trion, eller när jag koreograferar en ensemble där dansarna har helt olika danserfarenheter och expertisområden. Det börjar med ett inlyssnande, en nyfikenhet och en önskan till kontakt. Någon börjar tala genom sitt konstnärliga uttryck och den andre svarar. En konversation och lek tar fart genom rörelserna. Ofta finns gemensamma nämnare trots de olika bakgrunderna och kompetensområdena. Lyssnandet till den andre är total och ur detta utvecklas ett nytt språk och nya dansuttryck.

Mohanned Hawaz

född i Mosul i Irak, danskonstnär, Sverige

Vad är danskonst för dig?

Danskonst för mig är att med hjälp av min kropp kunna beskriva, berätta eller förmedla något. Det kan vara en känsla, men även ren gestaltning förstås. Danskonsten inspirerar och motiverar, genom att rörelse är ett universellt språk som direkt talar till hjärtat, när den ut till alla oavsett språkliga och kulturella barriärer.

Varför dansar du?

Dansen låter mig uttrycka saker som jag inte kan beskriva med ord. Det har blivit ett sätt för mig att kommunicera med mig själv och med omvärlden, då det ibland är lättare att uttrycka känslor och beskriva saker genom rörelse än med ord. Dansen motiverar mig att ständigt utvecklas och genom danskonsten känner jag en konstant strävan att bli bättre tekniskt och samtidigt finna nya vägar och kombinationer. Denna ambition är det som driver mig att träna dag ut och dag in. Genom dansen lär jag känna mig själv och andra. Jag får tillhöra ett sammanhang och finner mening med mitt liv. Den har hjälpt mig genom oerhört tuffa perioder då den hjälper mig att hantera mängder av intryck och olika känslor. Jag valde att fortsätta dansa trots dödshot och trots att jag tvingades lämna mitt hemland på grund av dansen. Dansen har alltid stått vid min sida och varit min närmsta vän och familj. Utan dansen finns jag inte. I dansen känner jag att jag kan vara mig själv, jag känner mig trygg.

När känner du dig som friast i din dans och/eller ditt koreografskap?

Jag känner mig för det mesta fri, men känner även att jag ibland behöver vara försiktig då jag kommer ifrån en kultur vars syn på dans/konstnärskap har förvärrats på senare tid även om dans aldrig varit ett till fullo respekterat yrke. När jag arbetar med traditionell irakisk dans¹ blir jag ganska traditionsbunden, till skillnad från när jag arbetar med modern dans där jag känner mig helt fri att koreografera och dansa hur jag vill. Men jag känner mig som friast i mitt konstnärliga uttryck i mötet med andra dansare och elever, där vi i det öppna rummet kan utforska utan att bli dömda, eller när jag dansar solo på scen och tillåts vara fri att improvisera och uttrycka det som kommer just där och då. Ur detta flöde väcks många nya koreografiska idéer, särskilt när jag kombinerar dem med mina samlade kunskaper.

Vilka är dina sociala, strukturella och konstnärliga förutsättningar för att få verka i ditt konstnärskap?

Jag betraktar mina förutsättningar för att få verka, och även fortsätta verka, i mitt konstnärskap som goda då jag har tillgång till det mesta jag behöver i Sverige, men med det sagt finns det alltid en mängd utmaningar för att få allt att fungera. Mina största utmaningar är människors förutfattade meningar om vem jag är eller borde vara, och att vi lever i en värld där många konstformer får en allt lägre prioritet i samhället, och många verkar glömma att det är konsten som för oss samman och hjälper oss att bygga relationer för att förstå varandra. Jag har ett brett socialt nätverk med vänner och kollegor över hela världen, vilka inspirerar och stöttar mig närhelst det behövs. Att välja dans som yrke är en ständig utmaning, men jag vet att jag aldrig kommer att ge upp. Dansen är mitt allt.

¹ Traditionell irakisk dans innefattar folkdanser såsom Al Choby, Bagiye, Belaty, Goobaré, Hacha'a och Kawliya, vilka härstammar från olika ursprungsbefolkningar och dateras tillbaka till det Mesopotamiska riket. Den traditionella irakiska dansen är idag ett kulturarv och har olika karaktärsdrag beroende på geografiskt ursprung. Den kännetecknas ofta av gruppformationer och energifyllda rörelser och dansas idag i sin ursprungsform, likväl som den har anpassats av samtida konstnärer för moderna scenframträdanden.

Fotograf: Gustav Ågerstrand

Niki Awandee Tsappos

danskonstnär och koreograf, Stockholm

Vad gör dansen för dig? Vad gör dansen med dig?

Dans för mig har alltid varit verktyget att komma närmare mig själv och min sanning. Den förbipasserar allt jag tror att jag är, tar mig förbi egot och ger tillgång till en större och djupare del av mig själv som inte kan ljuga även när jag försöker.

Den berättar för mig om vem jag är, vem jag varit och vem jag kan bli. Den ger mig tillgång till min kropp på flera nivåer och berättar min historia för mig. Den ger mig också tillgång till andras berättelser och delger hur själen kan se ut och verka. Den för mig närmare andra människor som jag kanske aldrig utbyter ett ord med, men ändå får tillgång till deras story, deras liv och sanning. Beroende på hur djupt jag lyssnar desto mer av min och andras berättelser kan komma fram och det finns inget mer fantastiskt än att se sig själv eller någon annan, stå djupt i deras sanning.

När jag koreograferar får jag en möjlighet att skapa en egen värld i världen, att ge plats åt något jag saknar eller är nyfiken på. Att lyssna djupare på vad just den här tiden och platsen viskar eller ropar efter. Det kan vara ett sätt bistå med en skapelse, ett förslag, ett förhållningssätt eller en offering till sin omgivning och värld.

När jag undervisar vill jag ge tillgång till både mental och kroppslig förståelse för ett språk som formats av flera generationer och bildat en meningsfull kultur. Jag vill hedra de som kom före och kunskapen från den tiden, genom att låta denna kreativitet både hyllas och födas på nytt i nya kroppar och på så sätt föda nya idéer, uttryck och kulturer.

Parallellt med detta så älskar jag att ge plats åt det personliga uttrycket, att ge nycklar till individer för att kunna låsa upp sina inre rum och få känna sin egen energi och magi flöda och ta form. Det finns sådan kraft i det, både att känna det i sig själv eller bevittna någon annan i det tillståndet.

Hur översätter och bearbetar du dina erfarenheter till din fysiska kropp?

Dansen hjälper mig att rensa och cleansa, läka och aktivera kroppen. Jag känner mig som klarast, mest öppen och grundad efter att jag har dansat, så att när världen känns överväldigande kan dansen hjälpa med att landa tankar och känslor, ge mer kraft och klarhet att navigera erfarenheterna. Vad har ditt konstnärskap för syfte i den kontext du verkar? Vad bidrar det med? Förhoppningsvis öppnar det dörrar, tankar och hjärtan...jag dansar mycket för min egen skull och det får ringar på vattnet som jag inte alltid styr över eller försöker styra över. Mitt syfte i min kontext är något utanför mig själv - som jag inte alltid vill tänka på så mycket. Jag gör oftast mer skillnad när jag inte tänker på det och bara följer mitt hjärta. Det finns tillfällen där jag inte fokuserar på min egen dans utan använder min kunskap och erfarenhet för att verka i community, och där försöka skapa mer möjligheter för andra genom att bredda och förankra kunskapen i fältet. Om jag fokuserar för mycket på det, tappar jag mig själv, om jag fokuserar för mycket på mig själv tappar jag kontext och känslan av att vara en del av något större, så jag försöker hålla en balans.

Vad har ditt konstnärskap för syfte i den kontext du verkar? Vad bidrar det med?

Förhoppningsvis öppnar det dörrar, tankar och hjärtan...jag dansar mycket för min egen skull och det får ringar på vattnet som jag inte alltid styr över eller försöker styra över. Mitt syfte i min kontext är något utanför mig själv - som jag inte alltid vill tänka på så mycket. Jag gör oftast mer skillnad när jag inte tänker på det och bara följer mitt hjärta. Det finns tillfällen där jag inte fokuserar på min egen dans utan använder min kunskap och erfarenhet för att verka i community, och där försöka skapa mer möjligheter för andra genom att bredda och förankra kunskapen i fältet. Om jag fokuserar för mycket på det, tappar jag mig själv, om jag fokuserar för mycket på mig själv tappar jag kontext och känslan av att vara en del av något större, så jag försöker hålla en balans.

Vilka är dina personliga observationer på danskonstens transformationer i Sverige, från det att du började vara verksam?

Jag har varit verksam i snart 30 år och det har hänt otroligt mycket med dansen i Sverige sedan dess. Just hiphop och andra afrodiasporiska danser har gjort en resa där det populariserats, approprieras, diskriminerats, hyllats, förminskats, lyfts och så mycket mer. Jag skulle behöva en hel uppsats för att kunna berätta om detta ämne på ett värdigt sätt. Jag kan se att det finns mycket arbete kvar, samtidigt ser jag också att generationerna efter mig har tillgång till fler möjligheter än vad de innan mig hade. Vi ska fortsätta att jobba.

Rani Nair

danskonstnär och koreograf, Lund

jag dansar
jag dansar
jag dansar
jag dansar (rörelse)
jag dansar (rörelse)
jag dansar för att människan alltid har dansat
jag dansar för det är den äldsta konstformen
jag dansar för att det är den vackraste kommunikationen
jag dansar för att förstå
jag dansar för att jag inte förstår
jag dansar inte för att bli förstådd
jag dansar för att ingen kan dansa som jag
jag dansar för att det är något jag måste göra
jag dansar för att må bra
jag dansar för att bli glad
jag dansar för att kunna tänka
jag dansar för att undersöka
jag dansar för att det bara är så
jag dansar för att det är farligt att vicka på höfterna
jag dansar för att förändra rummen
jag dansar för att förändra människors synsätt på dans
jag dansar för att förändra människors synsätt på mej
jag dansar för att förändra människors synsätt på sej
jag dansar för att visa på andra perspektiv
jag dansar för att vidga normer
jag dansar för att bryta fördomar
jag dansar för att jag vill
jag dansar för mina föräldrar
jag dansar för dej
jag dansar för att jag är professionell dansare
jag dansar för att det är det jag kan. jag har utbildning inom dans. jag har lärt mej kontrollera min kropp. ta hand om min kropp, förbereda den. komma ihåg olika danssteg och rörelsekombinationer, olika koreografier. jag har lärt mig föra mina kroppsdelar på olika vis, i olika rytmer, i olika formationer. böja kroppen på olika vis, lyfta benen högt och lågt. jag dansar olika danser från olika delar av världen, olika världsdelar, olika klassers dans, i olika rum, i olika tider.
jag har dansat flamenco, step, Matt Mattox, hiphop, balett, release teknik, Grahamteknik, Cunningham, improvisation, kontaktimprovisation, flying-low teknik, instant composition, floor bar, pilates, Kathak, Bharatanatyam, Mohini Attam, Kalarippayatu, Chau, yoga, groddans, grinolles dans, tvätta-kläderna-dans, hänga-kläderna-dans, ringdans, dans kring granen, dans kring midsommarstången, dans hela veckan, för pojkvännen i lundagård, slow dance, discodans, dödens dans, vogueing, Baba Karam, shuffle, tango, sällskapsdans, samba, kasedans, solo dans, moonwalk, robotdans, electric boogie, electric slide, Riverdance, barockdans. upp och ner på huvudet och på hälarna. men bara lite på tåspetsarna
jag dansar för min mamma, som kom in på balettskolan men själv aldrig gick
jag dansar för min pappa, som har rytmen i kroppen, som min mormor alltid sa
jag dansar för dom som inte får dansa

jag dansar för dom som inte längre kan dansa
jag dansar för min farmor, som jag såg dansa första gången när hon var 95 år gammal. jag dansar för mina barn. jag har dansat med dom på min kropp. och jag har dansat med dom inuti min kropp. jag dansar med dom varje dag för att det är bästa sättet att vara nära. för att få någon att le. och för att få någon att somna. för att få någon att stanna. med mej. en stund.
jag dansar Baba Karam på min systers mehmooni
jag dansar Sufi dans på Azadi Square med min flickvän
jag dansar ett chilenskt performanceverk tillsammans med hundratals feminister på gatorna över hela världen
jag dansar fastän sedlighetspolisen granskar mina steg
jag dansar i Damaskus sent på natten efter utgångsförbudet
jag dansar i protest på gatan, en cupid shuffle för att hedra George Floyd
jag dansar Lilavatis dans på Seklets Solon på Kulturhuset
jag dansar Raj på Stockwig och publiken jublar
jag dans för generationer som inte fått dansa
jag dansar för att generationer innan mej har dansat
jag dansar för att jag bär på ett arv som måste dansas
jag dansar för att jag aldrig ska sluta minnas
jag dansar för att du ska komma ihåg
jag dansar för att du ska se
jag dansar fastän min kropp gör ont
jag dansar för att min kropp inte ska göra ont
jag dansar för att jag vill att mina barn ska vara fria. jag vill att dom ska äga rörelsen till sina kroppar. och jag vill att dom ska veta att dom äger sina kroppar. jag vill att dom ska veta att genom dansen kan dom starta en revolution. jag vill att dom ska känna glädje i dansen.
jag vill att dom ska dansa med sej själva för sej själva
jag vill att mina barn ska dansa med andra
och jag vill att dom får känna pirret i magen när dom dansar med någon dom tycker om
jag dansar för att jag har fått betalt för att dansa
jag dansar helst med andra
jag dansar helst på klubbar
jag dansar helst i mörker
jag dansar helst när det är skön musik
jag dansar helst på scen utan musik
jag dansar helst hemma med musik med mina barn
jag dansar snart
jag dansar
jag dansar och världar förstörs
jag dansar
jag dansar (rörelse)

Ola Stinnerbom

född 1964, samisk artist och scenkonstnär, Västra Ämtervik, Värmland

Den samiska dansen var en levande tradition fram till slutet på 1600-talet då Karl XI befallde *“att lagmansting ska hållas i lappmarkerna för att granska avgudadyrkan. Den samiska religionen ska krossas och den samiska nåjdens trummor ska brännas, offerplatser ska rivas och heliga platser ska skändas”*.¹ Den ursprungliga samiska dansen var en rituell extasdans där nåjden, den samiska shamanen sprang, snurrade, hoppade, kröp och dansade lågt ner mot marken. Dansen blev vildare och slutligen faller *nåejtie*², den samiska shamanen, till marken som om hen vore död. I samband med den här tiden slutade *nåejtie* att dansa officiellt och dansen blev undängömd och hemlig.

Hur definierar du ditt konstnärskap?

Mitt konstnärskap bottnar i förståelsen för de försvunna samiska kulturarven som saknas mig. I mitt skapande söker jag uttrycksmöjligheter där kroppen blir en del av en transcendent form av dans. Att befinna sig emellan och andra världar samtidigt är ett första skeende. Det innebär att jag försöker dela med mig och ge mina dansare och elever verktyg till att skapa förståelse för andra föreställningsvärldar. Allt som inte går att mäta och förklara i vår överrationella och vetenskapliga värld, verkar inte existera. Här blir dansen en möjlighet att lära sig ta del av andra föreställningsformer och andra varanden. I den samiska världen har vi våra förfäder bara en tanke bort, och att kunna dansa och ha en naturlig relation med de döda är en ynnest.

Jag har utvecklat en modern samisk dansform och uttryck som framförs lågt ner mot golvet ofta dansades på knäna. Det är ett glidande och svävande uttryck och samtidigt en inre kroppslig konflikt som formas och förstärks med kontrapunkter.

En annan metod som jag har utvecklat är en drop- and reboundteknik, där den egna kroppen intar en form av en studsande och fallande rörelse i den samiska ecstasydansen. Detta rörelsemönster och metoder har genom åren varit en röd tråd i mina rörelse schematiska verk och koreografier. I förhållande till motstånd och slowmotion-tekniker, blir det sceniska språket och dansen än mer poetisk och drömsk. Den distinkta låga sektionen, med glidande rörelser i mycket långsamt tempo, är som snömoln över marken en kall vinterdag.

Vad gör dansen för dig? Vad gör dansen med dig?

Personligen, är dansen ett sätt för mig att få kontakt med den andra världen och mina förfäder. Det kan liknas vid en själavandring där jag i dansen lämnar kroppen och försvinner bort i en annan tillvaro. Här arbetar jag med att sätta jojken i kroppen där jag både dansar och jojkar samtidigt. Jojken, *vuellie* på sydsamiska är den uråldriga sångtekniken där man kommunicerar med andra världar. Min vision är att kunna dansa en jojki i tystnad och att publiken i min dans kan se och höra den inre *vuellien*, jojken. Den absolut bästa känslan för mig i mitt skapande med dansen är när jag sätter jojken i kroppen.

I det samiska dödsriket, *Jaamie Aimo*, finns de döda och med extasdansen i kombination med jojken kan jag försätta mig i trans för att därefter resa iväg och dansa med mina förfäder. Det samiska dödsriket *Saajva*, den andra världen, är en mötesplats där vi kan träffas och kommunicera med varandra genom den samiska rörelsen som heter *Lihkadus*. Ordet *Lihkadus* är den närmaste förklaringen till vad dans är på samiska, vilket betyder den inre och yttre rörelsen.

Det finns också en akrobatisk och säregen samisk dans som utförs upp och ner i slow motion, då mestadels på en hand, *Handstand Dancing*, en dansteknik som jag är världsmästare inom. I *Saajva* finns en spegelvärld direkt under oss själva, och för att på bästa sätt få kontakt med den andra världen dansade våra förfäder upp och ned.

Hur översätter och bearbetar du dina erfarenheter till din fysiska kropp?

I den samiska dansen finns ett slags varande som helar och läker gamla processer. Våra egna personliga och kollektiva dekoloniseringsprocesser, återtagandet av oss själva och våra förlorade kulturarv är vår egen väg att hela oss själva och vår historia. Det är samtidigt ett sätt att finna lugnet och att återfå kontrollen över våra tankar och historiska minnen. En viktig del i mitt skapande är också att återta och berätta vår egen historia utifrån ett samiskt perspektiv. Andligheten är en del av vårt kulturarv, intimt sammankopplad med vår identitet och med vår själ. Jag menar att det historiska utplånandet av den samiska andligheten, de heliga föremålen och platserna kopplade till den också har utplånat delar av den samiska själen.

Vilka är dina sociala, strukturella och konstnärliga förutsättningar för att få verka i ditt konstnärskap?

Ett exempel är Norge, där regeringen har beslutat att samisk kultur ska finnas på alla skolor och alla kulturella utbildningar, även förskolor och fritids. Det har medfört att jag jobbar mycket med att ta fram utbildningsmaterial, dansbeskrivningar och dansfilmer. Det är helt fantastiskt att alla norska barn inom en snar framtid kommer att dansa samisk dans som en naturlig del av skolan. I Sverige är det snarare tvärtom. Ingen vet något om samisk dans och här har Sverige mycket att lära av Norge.

1. Citat från Jens Kildal, *Handskrift 2* Handskrift: Erik Nordbergs Arkiv. Umeå: Universitetsbibliotek, 2011
2. Nåejtie är sydsamiska för vägvisaren, den samiska shamanen, där kunskapen förs vidare via trading.

BamBam Frost & Lydia Östberg Diakité

konstnärer, koreografer och performers, Stockholm / Köpenhamn

En chatt mellan BamBam och Lydia en dag i mars 2024.

Texten är publicerad i sin ursprungsform.

Lydia: Hallå! Hej!
BamBam: Nu så! Lydia! Hej!
Hej!
Vi är inbjudna att prata om vårt konstnärskap och har fått ett gäng frågor.

Vad är danskonst för er? Varför är ert konstnärskap viktigt? Hur översätter och bearbetar ni era erfarenheter till er fysiska kropp? Om ni fick resa i tiden, när skulle ni vilja vara verksamma som danskonstnärer? (då-nu-framtid)

Ok, hoppar in i frågan om time-travelling på en gång. Jag tror helt ärligt inte att jag skulle vilja resa i tiden. Jag vill inte resa för att stanna, kanske kul att resa och hälsa på. Gå på gamla kitschiga tillställningar, dansa lite på en jazzklubb under Harlemrenässansen (utan att på något sätt glorifiera tiden den uppstod i). Jag tänker att en reser i tiden och gör det hela tiden, om en stannar upp och tittar på den resan en redan gör och gjort. Ok, men om jag skulle resa i tiden handlar det om att jag önskar att få en lång karriär. Att kunna bli kvar i världen som konstnär. Att få utveckla ett konstnärskap över ett helt liv och inte bränna ut sig om en dag, en månad, ett år...så det är väl att resa i tiden, att vara tid. Bli kvar i världen som konstnär, det vill jag med.

Vad är danskonst för er?

Jag tror aldrig att jag har uttryckt det på det sättet. Danskonst, när man skapar konst genom dans? hehe. hahaha. korrekt. relaterar väl mera till att använda kroppen som material och tid som ram. Dans kan ju vara helt olika. Det är också bara något helt abstrakt. Det är fint med att bli inbjuden till att uppleva någon vara i sina sinnen och utforska tid/rytm/form/koncept och känslor kroppsligt. Det är som att jag inte orkar bryta ned vad dans är. Vi alla vet. Alla vet. och vissa är galna nog att välja det som yrke. hahahahahaha. och vissa är helt tappade och gör konst av det...och jag älskar det. Jag tänker att konst är konst. (Håller med!) Och konst kan ju skapas av allt möjligt, ibland skapas det som du säger av dans. Hmm...danskonst är väl som konst generellt, i ständigt rörelse? (bokstavligen)

Hur översätter och bearbetar ni era erfarenheter till er fysiska kropp?

Jag ser att allt jag gör är en förlängning av mig, mina drömmar, fantasier, estetik som jag gillar m.m. Jag har arbetat med begreppet *subjektiv objektifiering*, på det sättet kan jag prata om "översätta och bearbeta era erfarenheter". Jag delar inte upp mig, jag är hela jag hela tiden, men jag tillåter mig att bli objektifierad och bli en bild, en upplevelse, en ett...men med att skapa konst och vara konst så kommer det en separation när jag går ut på scen. Det är ett (hyper)performativt jag som tar plats, som tillåter andra att bejaka och uppleva "jag" i min kropp. Det betyder inte att det är Lydia på scen. Det är ett verk, konst!

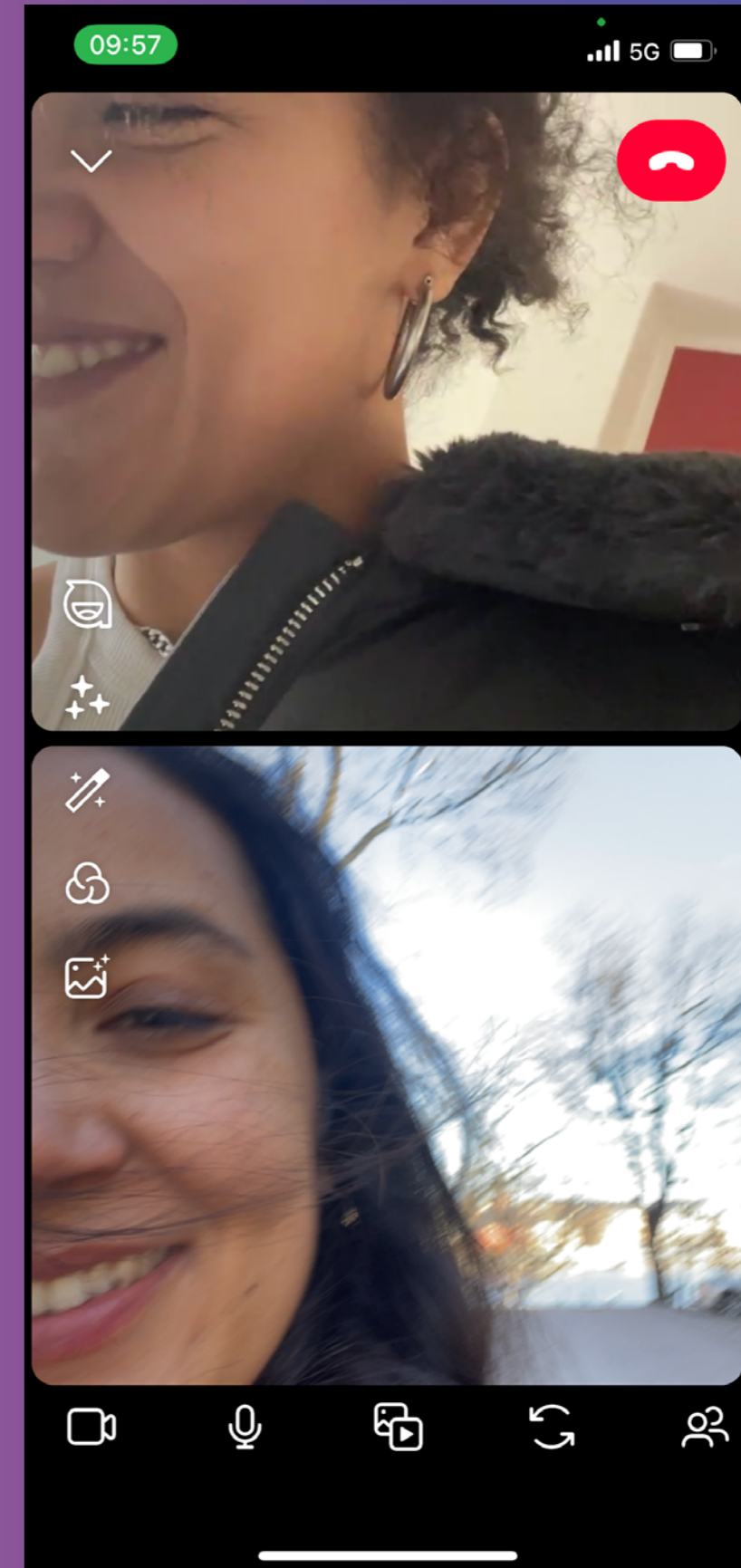
Jag tänker nog likadant, och att den jag är såklart är en del av ett stort nät av personer, händelser, historier och erfarenheter. För mig hjälper det att zooma in i specifika intressen och utifrån dessa skapa koncept eller konstnärliga världar där rätt konkreta idéer om det fysiska får leda mig i utforskandet. Dessa idéer hjälper mig att förvandla det som kommer från något personligt in till något jag kan performa, kliva in och ut ur. Jag har även tänkt mycket på frågan "Varför är ert konstnärskap viktigt?" Jag skulle inte kalla det viktigt. Vadå, är vårt konstnärskap inte viktigt?

Eller alltså såhär, jag förstår viljan att positionera sig som viktig, och att om man definierar varför det är viktigt så motiveras också konstnärskapet för de som eventuellt ifrågasätter. Men jag upplever fortfarande, trots att detta tas upp regelbundet, att marknaden romantiserar att konstnärer som tillhör någon som helst minoritet i sin kontext, ska skapa utifrån tunga, svåra, viktiga ämnen. På grund av det skaver just det ordet i mig. Jag är inte alls emot sådana teman, så länge det är ett aktivt val gjort av konstnären. Men du och jag arbetar tillsammans för att vi trivs bra med varandra, utmanar och inspirerar varandra. Det kommer ifrån kärlek och lust. "Viktigt" är en biprodukt av allt det andra som leder vårt arbete framåt. Fattar. Jag kanske har mera storhetsvansinne, hahaha. Jag tror starkt på värdet med att vara tillsammans, stöta, blöta, supporta, utmana, utveckla varandra och konsten. Det är ju det. Det viktiga är att vi hittade varandra och älskade att arbeta tillsammans som sen blev att vi lever ett liv tillsammans. Jag tänker mycket på arv och arkiv. Jag har aldrig haft motivationen att "vara viktig" som ingång till att skapa konst. Så kalkylerad har inte mitt driv till att arbeta inom konstvärlden varit över huvud taget. Det kommer från en så mycket mer sårbar och nyfiken plats att pröva sig fram i vad livet är och hur det kan levas. Sen har jag genom åren tänkt mycket på mitt konstnärskap och hur mycket det hade betydtt för "lilla Lydia" att se min konst. Så det är också en motivation nu att fortsätta, att varje verk är en gåva till mig själv.

Så fint, att varje verk är en gåva. Jag tänker också på vår community, alla som är invälda i våra individuella och vårt gemensamma konstnärskap. Om omsorg, kärlek, kritik, drivkraft, inspiration osv. Att vara tillsammans, öva på att vara tillsammans och att bidra till konsten tillsammans är stort. Ja - just att det viktigaste faktiskt är att kunna få skapa. Att insistera på att skapa - konsten som skapas - praktiken att få skapa är det som är viktigast. Ska vi prova något nytt? Typ prata lite om vad vi har gjort, om våra koncept, osv. Hur vi gör material. Vi arbetar med associativa skapande processer. Konversationer som leder in till drömmar och fantasier och vi målar upp idéer för varandra. Vi skulle kunna vara ett berg, jättestora. Störst. Så började *immortal summit*.¹ Vi pratar om allt, allt, allt. Politik, populärkultur, känslor. Och utifrån vart vi befinner oss i relation till vår samtid börjar vi leka med olika scenarion, tänk om det här, tänk om det där. Arbetet och metoderna vi använder oss av är konceptuella och berättande. eftersom vi (än) inte kan läsa varandras tankar, så målar vi upp bilder för varandra, upprepar vad den andra sa, vad en själv sa, mera berättelser, drömmar, och som sedan efter en tid...kan förvandlas till rörelsematerial och skulpturer och... processen är oförutsägbar och intuitiv, och då vi har arbetat mot deadlines så vet vi att i alla fall att där framme måste något hända. beslut måste ha tagits. så nu kör vi. Vi har mycket tillit till varandra och litar på när någon av oss har en stark känsla kring hur något ska vara. Vi har ju också vår *tumbling*.² Det är egentligen en perfekt representation av vårt samarbete! Vi lyfter, pressar, stöttar, värnar om varandra, fångar upp, utmanar och puttar på varandra. Ja, det är 100% kärnan av vårt samarbete (puttar är verkligen ett kul ord) hahaha puttar är jättekul. I *tumbling* är det som att vi tappar in (säger man så??) i en annan typ av intelligens så säger man absolut inte- men ja, förhöjd känsla, förhöjt lyssnande hahahahahaha perfekt och tillit. tillit. ja! Nej, men om något är viktigt är det att vi gjorde det. En direkt översättning av hur vi jobbar in i en praktik. Så hejdå hahahahaha. Skönt att ha gjort något i alla fall. Jag fastnar lite på frågan om viktigt... jag har fastnat på viktigt i flera dagar hehe. *Tumbling* ligger oss varmt om hjärtat, och att känna så för någonting känns ändå viktigt... för vi gör egentligen bara ett jobb. Vi är konstnärer och det är episkt att vi kan göra precis vad vi vill. Det är också bara det som är viktigt att göra.

1. *immortal summit*, odödlig topp, är en föreställning som rör sig mellan idéer av storhet och storhetsvansinne. Två karaktärer är bundna till ett odödligt öde och är fångade i en ambivalent provokation och lek, ömhet och misslyckande, och ställer frågor om hur man navigerar sin existens i en icke-frivillig verklighet.

2. Om *Tumbling*, citat från Lydia Ö. Diakité i bloggen Bastard: "Vi har skapat denna praktik där vi faller; genom att vara sammanflätade bär vi varandra med både styrka och ömhet. Vi lyfter varandra på olika sätt och skapar bilder som är fyllda med alla sorters humoristiska, intensiva, och vackra associationer. Genom att ständigt vara sammankopplade som kroppar, är vi mjuka mot varandra. I denna rörelse, i detta ögonblick, möts två kroppar med full styrka och kapacitet, och det enda alternativet är att röra sig med tillit och omsorg. Som att jag är här för dig, jag rör mig, du rör dig, vi rör oss." <https://bastard.blog/lydia-ostberg-diakite/>

Nya Rörelsen, danskonstnärer och koreografer, Malmö/Stockholm

Daniel Jeremiah Persson (1992) Sydkorea/Sverige, Khamlane Halsackda (1975) Laos, Majula Drammeh (1982) Gambia/Finland, Nidia Martínez Barbieri (1977) Argentina, Rumiko Otsuka (1976) Japan

När vi arbetade med att besvara frågorna, hade vi som kollektiv olika diskussioner om vad en "kollektiv" röst innebär. Även om vi söker likheter, beröringspunkter och gemensamma motiveringar, är motsägelser en viktig aspekt av vår grupp som kvarstår, och vi måste erkänna och acceptera våra olikheter. Här ger vi ett kollektivt svar, trots att detta är en pågående process av transformation och rörelse.

Varför är ert konstnärskap viktigt?

Vi strävar efter att verka som en konstnärlig plattform och växthus för konstnärlig utveckling. Idag är Nya Rörelsen ett av få svenska koreografkollektiv med ett fokus på minoritets- och mångfaldsperspektiv, sett ur ett perspektiv av danskonstnärer som själva identifierar sig som BIPOC¹. Vi skapar en intern arena för varandra att verka inom genom samarbeten, såväl som i mötet med samhället och samarbetspartners. Genom att dela med oss av vårt arbete, känner vi oss förankrade, glada och motiverade att göra ännu mer. Kärleken till denna konstform får oss att växa och utmana oss själva ytterligare. När vi samarbetar med andra konstnärer känner vi oss generösa och välkomnande gentemot communityn och inspirerar varandra till att skapa något tillsammans.

Genom att visa mångfald på scen, visar vi hur olika vi alla kan se ut men ändå vara lika, vi delar med oss av skönheten i det unika och omfamnar olikheter. Genom att skapa dans till scen, får vi människor att uppleva en djupare kontakt med sina kroppar.

De mellanmännsliga möjligheter som uppstår i det arbete som vi skapar och verkar i, är också särskilt viktiga som kontrast till de sociala strukturer vi lever inom. Konsten ger oss möjlighet att göra, inte bara tänka, utan faktiskt fysiskt göra och leva på ett annat sätt. Genom att erbjuda publiken förslag till alternativa sätt att samexistera bortom det etablerade, skapas ett utrymme för reflektion.

Det finns en stark medvetenhet om vad det innebär att vara en minoritet inom fältet och samhället, och vad våra kroppar representerar. Även om vårt arbete inte enbart fokuserar på ras, kön eller minoritetsfrågor, så samexisterar dessa teman med andra ämnen som vi utforskar i våra forskningsprocesser.

Vårt konstnärskap återspeglar värderingarna i vårt liv: att värdesätta gemenskap och olika perspektiv, att utbyta idéer och sätt att skapa kontakt, att verkligen lyssna, att bevittna och att engagera sig. Trots att vi upplever saker ur dessa olika och delade perspektiv, är det viktigt att minnas vikten av att hantera de utmaningar som uppstår när man samarbetar och verkar som ett kollektiv, och i vår process ställs alltid frågan om vad detta egentligen innebär och kräver. Det ifrågasätter också vad "samtida" betyder och hur detta kan skapa nya idéer och sätt att se och vara på, både som individ och tillsammans som grupp. Vi erbjuder en minoritetssynpunkt som utgör en droppe i havet men som inte kan vara mer relevant nu när högerregeringar intar politisk makt. Vi är en röst som representerar många.

Vilken är er drivkraft, och varför envisas ni?

Världen behöver konst för att förmedla känslor, väcka diskussioner, uttrycka sig och utvecklas. Med vår erfarenhet och passion kan vi göra ett stort avtryck i samhället. Vi ger inte upp - då vi behöver stödja vår community och vår existens för mänskligheten.

Vårt konstnärliga arbete hjälper oss att läka. När vi skapar kan vi kanalisera, omvandla och bearbeta våra rädslor, känslor och livserfarenheter. På så sätt upplever vi konstens och skapandets läkande kraft. Vi fortsätter att verka i denna konstellation eftersom vi njuter av att uppleva "tid" tillsammans över en längre tid, till skillnad från korta projekt där samarbetspartners alltid skiftar.

Vi har alla, var och en för sig, upplevt många skiften inom dansfältet i takt med varje årtionde och det sociopolitiska klimatet som har rått. Den genomgående drivkraften har varit en ständig önskan att uttrycka och ifrågasätta en föränderlig värld genom våra kroppar och identiteter, och samtida danskonst, samt att konstant förnya våra perspektiv medan vi försöker förstå hur vi förhåller oss till ett ständigt skiftande verklighet. Ju längre vi arbetar med våra kroppar, desto tydligare blir det för oss hur fränkopplade de flesta människor är från sin egen kropp, och vi strävar efter att kunna påminna människor om vikten av att verkligen vara i kontakt med sig själv och förhoppningsvis, därigenom, med andra människor också. Inom Nya Rörelsen pågår en ständig dialog om olika sätt anknäta till andra – gruppdynamikens natur kräver det.

Vi tror på scenkonstens betydelse för att forma och påverka samhället, och vi ser värdet i att skapa en plattform genom dans och koreografi som förenande element. Vi har sett hur aktivism, med konst och kultur som uttrycksmedel, har en förmåga att nå bortom bara politik. På liknande sätt är detta mycket aktuellt inom queerrörelsens kamp, och egentligen alla grupper som arbetar för att skapa en stärkt plattform och plats för individer.

Vår konst sträcker sig bortom politiska strukturer, finansieringssystem, normativa livsstilar och även bortom tid och rum. Vi utforskar det fundamentala i mänsklig existens och funderar över vad det innebär. Vi är ihärdiga och envisas eftersom att vi har utrymme att utforska detta här, som kollektiv, och vi är då mindre ensamma och tvivlande. Vi kan ta och ge utrymme för varandras kreativitet, och som ett kollektiv med minoritetsbakgrund finns det en förståelse för saker och erfarenheter som vi inte behöver uttrycka med ord.

Vad har ert konstnärskap för syfte i den kontext ni verkar? Vad bidrar det med?

Vi arbetar publikt i sceniska verk och med interaktiva och/eller platsspecifika uppsättningar, vilket för verken närmare publikens verklighet. Detta suddar ut de sociala koder och beteenden som samhället vanligtvis följer. Vi är intresserade av sårbarheten i att samexistera i relation till det politiska bagage som våra kroppar bär på, och att tillåta att denna sårbarhet finns, utan att döma, både för publik och konstnärer. Mångfalden av olika konstnärskap inom kollektivet gör det möjligt att stödja varandras processer.

Genom att ha tillbringat tid med varandra i olika produktioner och mognat sida vid sida under dessa år, så inser vi inte bara hur viktigt det är att respektera våra olika röster, utan även vikten av att återspegla detta i vårt konstnärliga arbete. I vårt nuvarande projekt, *Statues or To-Stand*, blir vår gruppdynamik transparent på scenen, där fem olika världar samsas om samma utrymme och tillsammans bygger upp en speciell och unik värld. Vi ser detta som ett konstnärligt, filosofiskt, etiskt och politiskt ställningstagande.

Vårt individuella och kollektiva arbete uppfyller sitt eget syfte inom fältet eftersom våran tematik och ingång ofta betraktas som teori eller politiska ställningstaganden, som en motsats till ett humanistiskt individperspektiv. Vårt hantverk inspireras av våra kulturella arv och historier som inte alltid ges utrymme eller uppmärksamhet i den västerländska världen vi lever i.

Vi har samlats och skapat om och om igen, och närt oss själva genom handling, kontemplation, mer handling och så vidare. Vi har konfronterat rädslor och tagit risker, och tvingats möta de vi är. Dessa stunder av sårbarhet är en central del av de koncept som vi har utvecklat och visat hittills. Vi är inte bundna till en viss plats eller ett visst rum, vi skaffar helt enkelt det vi behöver när vi behöver det och placerar det där det känns instinktivt rätt, utifrån sammanhanget, i ett givet ögonblick. Vad och hur får något resonans i oss? Och hur påverkar det dig och den andra? Låt oss ha ett genuint möte för att uppleva dessa perspektiv. Lite tid att vara närvarande med varandra.

Vilka är era sociala, strukturella och konstnärliga förutsättningar för att få verka i ert konstnärskap?

Som kollektiv arbetar man kontinuerligt både på kollektiv- och på individnivå. Vi fokuserar på det lokala, det nationella och det internationella i de projekt som vi gör. Vanligtvis innebär detta att man nätverkar över olika konstformer. Vi analyserar omvärlden eftersom kulturpolitiken ständigt förändras. *Vad kan vi hålla fast vid när vi pratar om hållbarhet?*

När det gäller de institutioner som finansierar scen- och visuell konst och arrangörerna, strävar vi efter att bevara de relationer vi har, samt att skapa nya platser, kontakter och projekt, detta gäller även föreningar och andra myndigheter som arbetar med andra frågor i vårt samhälle. Vi lever i en ständigt föränderlig infrastruktur vilket naturligtvis påverkar de verk som visas på scenen. Som enskild konstnär fokuserar en mycket på att omförhandla: idéer, platser, relationer, pengar, arbetsmiljö, teori, metod, förhållningssätt, politisk hållning, material, kropp och så vidare. Långsiktighet är något som blir, det är inte något som du kan bygga helt och hållet som ett hus, det är inte någonting som är garanterat eller förnekad.

När vi reflekterar över hur vi förmår att vara verksamma inom dansfältet, ser vi att vår väg är kantad av både misslyckanden och framgångar. Vi delar detta eftersom själva idén om struktur formas av oss själva och kräver anpassning till olika situationer.

Fotograf: Alexis Rodriguez Cancino

1. Termen *BIPOC* kommer från de engelska orden och står för Black (svarta), Indigenous (ursprungsbefolkning) och People of Color

Nefeli Oikonomou, nittonhundraåttioåtta i Grekland

Sebastian Lingserius, åttiotalist, Estocolmo

koreografer, dansare, performers, danspedagoger och verksamhetsledare

Hur definierar ni ert konstnärskap och dans?

Vårt konstnärskap har olika manifestationer och variationer som är i dialog med de olika kontexter, skeenden och situationer vi medverkar i. Det är inte en fixerad enhet utan något som förändras och utvecklas på ett träd-liknande sätt.

Ibland kan det se ut så här: Du klär dig i din hetaste yoga outfit och utför en intensiv dans samtidigt som du fokuserar på hur ditt svett cirkulerar runt i din kropp (*DANCER*, 2016). Alla muskler, all balans, alla dina krafter är där för att styra och generera denna svett. Att följa den, kultivera den, cirkulera den. Utseendet är inte längre relevant eftersom uttrycket av vattnet i din kropp har blivit den viktigaste komponenten att tänka på.

Eller så här: Du läser igenom arbetsvillkor för konstnärers rättigheter medan du försiktigt utför preklassiska danser genom rummet (*The Art of Laboring*, 2018). Dina tår glider mjukt mot golvet i ett väldigt stabilt tempo och följer väldigt precisa och subtila motiv. Din röst är jämn och stabil när du läser upp regler som existerar för kulturarbetare och går igenom vad som gäller på en nationell, europeisk och i en global kontext. Till slut smälter du långsamt ner mot golvet.

Eller, när du startar en föreställning med mängder av upprepade avslut, kroppars sista rörelser, döds-situationer, men i början av en föreställning. En ny typ av polymorfism som fokuserar på av-enhetlig-görandet av individen (*POLY*, 2018).

Eller när du utför din mest raffinerade balettdans, men endast med dina armar (*I Am Ballet*, 2024). Alla dina starkaste känslor och minnen kommer till liv i fingrarnas minsta rörelse.

Vi värdesätter och respekterar våra olikheter. Det är genom våra olika uttryck och förståelse av koreografi som vi kan se kontrast, friktion och variation.

Hur översätter och bearbetar ni era erfarenheter till den fysiska kroppen och mellan varandra i ert gemensamma konstnärskap?

I vårt konstnärskap står den fysiska kroppen i centrum, oavsett om vi väljer att fokusera på dess materialitet, representation, sammansättning, eller position inom sin kontext. Vanligt förekommande diskussioner i studion är t.ex. huruvida vi borde koreografera kroppens rörelser eller t.ex. aktivera minnen som slutligen genererar rörelser. Vi utforskar när, var och hur olika strategier, såsom de nämnda, bör användas. Dessa beslut tas inte på förhand, utan anpassas i förhållande till processens tema och krav. I takt med att samhället förändras så bör dansens regler också göra det, för att undvika att konservativa ideologier reproduceras.

Då vi båda kommer från olika bakgrunder och har olika erfarenheter från den samtida dansen så finns redan en bra utgångspunkt för oändliga diskussioner om dansens roll, potential och värde i samhället. Detta har, i relation till att vi har producerat mer än tio koreografiska projekt ihop, resulterat i att vi kan tänka "genom" varandra utan att vara i samma rum. Genom att tillämpa våra koreografiska förhållningssätt i vår vardag, inklusive vårt gemensamma föräldraskap, dansstudio och dansskola, fortsätter vi att utforska och utveckla vår förståelse för dansen och dess betydelse i våra liv och samhället runt omkring oss.

För att citera det koreografiska verket *POLY*: "how many lives have you lived with your partner?" så konstaterar vi att alla är mer än en enskild individ, dvs. varje person är redan många, har haft flera epoker av sitt liv, passerat igenom diverse ideologiska strömningar och hunnit förändras.

Vanligt förekommande frågor vi ställer i studion när vi inleder nya processer är: vilka kroppar ska vi nu sträva åt att bli för denna process? Vilka förutsättningar behöver vi för att skapa nya kroppsliga praktiker?

Vad har ert konstnärskap för syfte i den kontexten ni verkar? Vad bidrar det med?

I vårt konstnärskap lägger vi stor vikt vid att analysera kontexter, trender, normer, teorier, relationer, kroppsliga uttryck, praktiker och metoder, samt att hitta nya sätt att förhålla oss till dem, kombinera eller vrida om dem. Att tänka på det mest uppenbara, och sedan gå åt andra hållet, eller olika håll, eller på diagonalen, ger oss möjligheten att utforska den breda variationen av det vi uppfattar som relevant. Vår konstnärliga ambition går på detta sätt bort från trend och blir anti-trend, som konstnärliga förslag på nya strömningar för branschen. Frågor som hur, var, varför, med vem och för vem, upprepas gång på gång för att navigera den skapande processen och fördjupa vår förståelse av våra gemensamma beteenden, rörelser och sammanhang. Att inte söka efter den enklaste lösningen har alltid varit en gemensam linje i vårt konstnärskap och även om vi arbetar med olika uttryckssätt, så har komplexitet och mångfald varit något vi båda strävar efter i den skapande processen.

Genom dessa gemensamma strävanden har vi även initierat SAND Dansstudio, en plats för nya, experimentella konstnärliga processer där samtida konstnärer från dans och koreografi, men också olika fält kan mötas, utbyta idéer och träna. Vi kommer att genom SAND Dansstudio driva branschfrämjande projekt, professionell daglig träning, men också koppla ihop våra konstnärliga intentioner med den lokala kontexten.

Vilka är era personliga observationer på danskonstens transformationer i Sverige från det att du/ni började vara verksamma?

Vi har olika utgångspunkter i vår relation och förståelse på danskonstens transformationer. Sebastian har varit verksam inom den svenska danskonsten sedan 2004. Nefeli flyttade till Sverige 2012, men var dessförinnan verksam i Grekland sedan 2009. Vi började arbeta ihop som duo 2016 med projektet *DANCER*. Under denna period aktualiserades frågan "hur och varför gör vi vad vi gör?".

Genom olika faser i den svenska dansen de senaste 20 åren har vi kunnat beskåda en snabb utveckling men där många strömningar snabbt har fått övergå till nya. Dessa har i gemene mun kunnat kategoriseras som modernistisk, post-modernistisk, konceptuell, post-dans, post-konceptuell dans, osv., men genom en ny blick så har dessa snarare kunnat vara utgångspunkter för andra normer. Nya frågor har behövt ställas och nya perspektiv har behövt lyftas igen.

Sociala rörelser och förändringar, som till exempel Black Lives Matter-rörelsen, som påverkade och gav ringar på vattnet, även för dansfältet i Sverige, och en förhoppning ingavs om en förnyelse av konstnärliga uttryck. Då blev en mer relevant fråga i dansfältet "vem gör och varför?": att öppna ögonen till alla maktstrukturer runt omkring oss och förändra hierarkier. Trots att det har tagits många steg framåt, så står vi nu inför nya förändringar som påverkar fältet på ett negativt sätt.

Vi befinner oss just nu på en svår plats för danskonstens framtid, med en nedmontering av hela kultursektorn och en nedvärdering av konsten i samhället.

Nu är den aktuella frågan: "Kan vi ens göra?" Hur kan vi förhålla oss till denna fråga nu, hur kommer det att förändra hur vi ser på samhället framöver, och påverka hur vi rör oss framåt?

Maria Naidu

född 1967 i Lund, koreograf och danskonstnär, Malmö

Vad gör dansen för dig? Vad gör dansen med dig?

Dansens inflytande på mitt liv går långt utöver det professionella.

För mig är dans inte bara en passion eller ett yrke, det är livet självt. Det är en uttrycksform som går bortom ord och har potential att nå in i själva kärnan av mänsklig erfarenhet. När jag dansar, öppnas en kanal till förståelse och empati gentemot andra, vilket ger mig en känsla av att verkligen leva, att vara närvarande och uppleva livet djupt och intensivt. Dans är mitt medium för att kommunicera komplexa känslor och idéer, och den plats där jag funnit min autenticitet och röst. Den har varit min ständiga följeslagare genom livets alla upplevelser, både vackra och sorgliga. Dansen har gjort mig stark och berikar mitt liv på ett sätt som inget annat har gjort. Ingenting har någonsin intresserat mig på samma sätt som dansen har gjort, den är en ständig källa till inspiration och fortsätter att fånga och utmana mig. Jag är övertygad om att jag inte skulle vara den jag är idag utan dansen.

Vilken är din drivkraft, och varför envisas du?

Jag har en stark vilja att uppnå min individuella fulla potential och strävar alltid efter att göra mitt eget bästa. Av naturen är jag nyfiken, ambitiös och envis, och det är kombinationen av dessa som driver mig framåt. Nyfikenheten gör att jag ständigt söker, finner och utforskar nya möjligheter, idéer och perspektiv. Ambitionen får mig att våga sätta höga mål och att hålla fast vid mina visioner. Envisheten ger mig den styrka och uthållighet som krävs för att klara utmaningar. Jag kommer alltid att dansa, även när jag inte längre arbetar professionellt, det är en del av min själ och mitt väsen.

Vem är du när du tolkar någon annans rörelse i din fysiska kropp?

Jag blir en kanal för deras uttryck och vision. Jag strävar efter att så snabbt som möjligt förstå den andres kroppsspråk, estetik och konstnärliga vision. När jag känner "ägandeskap" för rörelserna, vävs deras uttryck samman med mitt eget, och deras konstnärliga språk blir en del av mina egna upplevelser och filter – på så sätt skapas en personlig och autentisk fusion av två konstnärliga identiteter. Det är en intim och komplex process som kräver ömsesidig respekt, förtroende och tid.

Vilka är dina personliga observationer på danskonstens transformationer i Sverige från det att du började vara verksam?

När jag avslutade min utbildning 1985 upplevde jag att den svenska dansmiljön inte var särskilt välkomnande för någon som mig. Jag passade inte in i den då rådande kroppsnormen för dansare och detta ledde mig till att söka mig utanför landet, till New York, där jag tillbringade 13 år och påbörjade min karriär. När jag valde att återvända till Sverige 2002, efter tre år med Amsterdam som bas, noterade jag en positiv förändring inom dansscenen. Den hade blivit mer inkluderande och mångfacetterad, vilket innebar en bredare acceptans för olika genrer och perspektiv. Antalet professionella utbildningar hade ökat markant, vilket gav möjligheter för flera dansare att utforska sina konstnärliga ambitioner.

För att fortsätta denna positiva utveckling är det viktigt att skapa utrymme för ännu större mångfald bland dansare och koreografer och att inkludera arrangörer, kuratorer och andra individer i ledande positioner. En avgörande komponent för detta är att säkerställa hållbara ekonomiska förutsättningar för konstnärligt arbete. Jag har kunnat försörja mig på mitt yrke i 37 år, men de minskade anslagen och nedgången i ekonomiska resurser under de senaste åren har gjort det allt svårare. Detta är en oroande utveckling som utgör en potentiell katastrof för danskonsten i Sverige. Om inte personer från alla socioekonomiska samhällsskikt ges möjlighet att utöva och bidra till danskonsten, vad blir då konsekvenserna?

Nassim Meki

från Irak, född 1987 i Syrien, dansare och performer, Stockholm

Vad är dans för dig? Vad är en rörelse för dig?

Dans för mig är uråldrig, primitivt och vetenskapligt. Grundregeln är enkel, det är att vara vid liv och utföra en rörelse med just den intentionen; att skapa en rörelse. När regelverket utökas, förgrenas och teoretiseras så skapas en form uppsättningar av kunskap och färdigheter. Någonstans där, mellan den enkla intentionen och den samlade kunskapen skapas det som vi alla försöker sätta ord på, alltså allt det som upplevs som dans. Någonstans där i upprepningen, synkroniseringen och rytmen finns dans för mig.

Hur har dansen haft en inverkan på ditt liv?

Dansen har varit som en osynlig livskamrat, liksom en totem. Och även om livet har påverkat min dans på gott och ont, så har det alltid funnits en orubblig grund att vila mot, något okonstlat och nedärvt. Jag kan även se detta hos andra dansare och jag kan ibland uppleva det mer djupsinnigt.

Vilken är din drivkraft, och varför envisas du?

Att ha en drivkraft känns självklart om det finns ett intresse för det man huvudsakligen ska arbeta med. Att det också finns en förväntan eller idéer om envishet inför yrket syftar på att det finns ett motstånd. Jag finner hela idén om envishet och motstånd problematisk och vill inte bidra till romantiseringen av de idéerna om yrket. Jag är helt enkelt fascinerad av den kroppsliga kunskapen vi besitter, kan utveckla och vad den kan skapa. Jag har gjort mitt yrkesval för att jag helt enkelt är intresserad och njuter av dans, inte för att jag är envis.

Daniel Staaf

född 1990 i Sverige, danskonstnär, Stockholm

Vad gör dansen för dig? Vad gör dansen med dig?

Dans var aldrig någon självklarhet från början, mina föräldrar var varken dansare eller konstnärer, men det var min pappas idé att koordinationsträning skulle hjälpa mig på fotbollsplan vilket fick mig att börja ta danslektioner. Sen dess så har det på något sätt bara rullat på, men jag tror det hjälpte att jag ändå ganska tidigt i mitt liv hittade något jag kände mig bekväm med och som gav mig en riktning i livet, vilket idag har övergått till livstillvaro.

Då jag inte såg mig själv i min omgivning när jag växte upp blev det nog extra viktigt för mig att passa in. När jag hittade dansen så hittade jag ett sätt att passa in vilket gjorde att det inte längre spelade någon roll att jag inte såg ut som min omgivning.

Dansen för mig möjliggör idéer och tankar som lyfter mig upp ur det alldagliga och gör mig lyhörd till min omgivning, den påminner mig om vad som är absolut och vad som är flyktigt. Dansen har skapat möten med individer och grupper där vanligtvis språkbarriärer hade varit ett hinder, nu har jag har kunnat möta människor på ett sätt som inte går att sätta i ord. Vidare har dansen för mig varit funktionell, ett sätt att tjäna pengar, ett sätt att hitta gemenskap, ett sätt att bearbeta upplevelser, ett sätt att lära känna sig själv, ett sätt att förstå att man är så mycket mera än bara sin kropp och intellekt, ett sätt att förstå sina fysiska begränsningar, ett sätt att komma hem, ett sätt komma bort, ett sätt att leva, ett sätt att dö, dansa är rörelse och rörelse är livet.

Hur översätter och bearbetar du dina erfarenheter till din fysiska kropp?

Processen att översätta erfarenheter till rörelse rent praktiskt måste jag nog säga är intuitiv och blir oftast blockerad om man försöker analysera den. Jag låter helt enkelt kroppen minnas och gå in i sitt egna minne och så får intellektet observera.

Min fysiska kropp är en översättning av mina personliga erfarenheter.

Nyligen fick jag höra från en koreograf att om jag vore ett djur skulle jag vara en gnu, det kändes rätt när jag tänker på deras fysikalitet, hur viktig flocken är för dem och hur migrationen är en del av deras livscykel.

Fysikaliteten är explosiv med mycket spänningar. Var min explosivitet och spänningarna kommer ifrån är nog just all erfarenhet, min uppväxt, mina levda upplevelser, från Bromma till Stockholm, landsbygden i Filippinerna, till brandstegsbalkonger i Brooklyn. Kärlek, bakslag, insikter och det okända, allt har format mig och influerat mig. Med tiden har jag nog blivit bättre på att bearbeta mina upplevelser, blivit introducerad och upptäckt verktyg som har gjort att jag kan sitta med känslor som jag tidigare i livet bara skyndade förbi. Idag förstår jag att det är just alla upplevelser, känslor och erfarenheter som skapar mitt konstnärliga uttryck.

Hur bearbetar du tolkningen av din kropp från publikens blick?

I början av min resa så var motivationen ganska diffus om varför jag ville stå framför en publik. Det var nog en blandning av uppmärksamheten, upplevelsen och känslan av att kunna vara mig själv och att sedan bli applåderad för det. Men över tid har jag mognat, reflekterat och upptäckt verktyg som har hjälpt mig att separera de olika motiven till varför jag gör det jag gör och hur jag kan förhålla mig till publiken.

Jag tänker nog att publiken betraktar temat eller upplever poesin av föreställningen och inte nödvändigtvis analyserar eller objektifierar mig. Visserligen passar jag in i den normativa kroppsbilden i skrivande stund och kommer därför undan många dömande ideal, undantaget är väl min hud och härfärg, men det beror på vart i världen vi är.

Jag tror det är bra att reflektera kring varför man väljer att ställa sig framför en publik. Ju tydligare man kan bli med sig själv och ens personliga intentioner, desto enklare blir det att göra det gång på gång. Det är en konstant process som gör att man lär känna och se sig själv från olika perspektiv, men i slutändan så handlar det nog också om att våga släppa allt och bara vara.

Min konstnärliga ingång är så klart personlig men jag identifierar mig inte som en soloartist där min konceptuella värld och kropp är vad jag vill ska synas och granskas av publiken, utan det uråldriga och opersonliga som ligger under ytan. När vi väl är där så försvinner subjekt och objekt och vi är inne i upplevelsen, då blir publik och utövare ett. Det kanske låter ofattbart eller idealistiskt, men jag tror på det. Om det inte vore så skulle jag nog ha tröttnat på att stå framför en publik och hittat andra vägar för att förlora mig själv i upplevelsen.

Vilken är din drivkraft, och varför envisas du?

Jag vet inget annat, och jag vill inte att det ska ta slut.

Anna Vnuk

född 1974 i Luleå, koreograf och danskonstnär

Varför är ditt konstnärskap viktigt?

Kultur är viktigt för det är ett uttryck för och av civilisation. Kulturen är en suverän plattform för att utforska svåra ämnen som vi inte redan är tvärsäkra på. Religion och partipolitik räcker inte som plattform för att försöka förstå människan. Kultur kan ge tröst, ge oss övning i empati, ge oss fler perspektiv och utmana vår egen självbild. Låta oss vara kluvna och vilsna men också peppa upp oss och ge oss styrka. Nästan allt jag vet om livet har jag lärt mig från konsten, och konsten har lärt mig att tänka och dra egna slutsatser och sen kunna omvärdera dom...i smärtsamma plågor såklart!

Om just mitt konstnärskap är viktigt för andra är inte för mig att avgöra, men att skapa och att befinna mig i fantasin och inre rum är en fundamental del av mig.

Vilken är din drivkraft, och varför envisas du?

Min drivkraft är till viss del dold för mig själv – för att fungera! Med åren har det blivit mer glädje och nyfikenhet. Det kanske låter prätigt men det är sant. När jag började dansa så var det mer av nöd. Det var det enda jag kunde och för mig ett sätt att existera i världen. Bli sedd. En överlevnad. Nu när jag är 50 år inser jag vilken oerhörd lyx det är att få dyka in i ett ämne eller en värld, eller vad vi nu kallar det. Det förpliktigar att få tillgång till scener, skattepengar, publikens tid och uppmärksamhet. Om man inte har något på hjärtat så bör man pausa ett tag. I varenda föreställning jag gjort som upphovsperson har jag haft en tydlig och uppriktig kärna av vad jag vill berätta. Det är den största drivkraften. Det jag vill berätta, med varje specifik föreställning. Den drivkraften har varit intakt genom åren.

Jag försöker också att inte ta det för givet att jag har en framtid och karriär inom kultur. Jag vill inte sucka och gå "till jobbet". Jag blir konstnärligt modig av att tänka att verket jag arbetar med är det sista jag gör, eftersom att jag alltid har frilansat så finns det ju en möjlighet att det faktiskt är det.

Hur bearbetar du tolkningen av din kropp från publikens blick?

Att bearbeta publikens tolkning av oss är en stor del av arbetet. Kontexten och läsarten är ju olika från scen till scen. Från verk till verk. Alla i publiken har ju inte samma blick heller och när jag ska försöka kommunicera med och styra eller påverka publiken så tolkar jag dem utifrån mina fördomar och min blick. Det är en delikat balansgång, vilken är mycket intressant och ganska svår.

Det är ungefär som dramaturgi. Det kräver också en viss gissning och tolkning av publiken, där jag utgår från att publiken är lika smart eller smartare än mig, men inte att den nödvändigtvis har förkunskaper om scenkonst eller ämnet i fråga. I den mån publiken har en önskad fördomsfull blick på mig så kör jag "kill them with kindness". För min egen skull.

Om du fick resa i tiden, när skulle du vilja vara verksam som danskonstnär? (då-nu-framtid)

Det finns ingen tid jag hellre skulle vilja vara verksam under och detta mest på grund av att jag vill tro att det finns en mening med att just vi, är just här, just nu. Men med det sagt, så hoppas jag att scenkonsten har en ännu starkare ställning i framtiden och jag tror att det kommer att bli så. I en tid när alltmer kommer att produceras artificiellt, så kommer scenkonsten vara unik i sin form. Vi kommer att svettas i realtid med kroppar som kan åldras och har mänskliga begränsningar. Scenkonst är ju ett mänskligt möte. I ett och samma rum. Det kommer bli viktigare än någonsin.

